

R E Z I M E

IZVJEŠTAJA O SPROVOĐENJU DRŽAVNOG PLANA UPRAVLJANJA OTPADOM U 2010. GODINI

1.0. UVOD

Zakonom o upravljanju otpadom utvrđeno je da se upravljanje otpadom vrši u skladu sa državnim i lokalnim planovima upravljanja otpadom. Državni plan upravljanja otpadom se donosi za period od pet godina i predstavlja osnovni dokument kojim se određuju srednjoročni ciljevi i obezbjeđuju uslovi za racionalno i održivo upravljanje otpadom u Crnoj Gori.

Shodno Zakonu, Vlada Crne Gore je, na sjednici od 14. februara 2008. godine, donijela Plan upravljanja otpadom u Crnoj Gori za period 2008 – 2012. godine, koji se, u velikoj mjeri, oslanja na dva značajna, prethodno usvojena dokumenta - Nacionalnu politiku upravljanja otpadom i Strateški master plan za upravljanje otpadom na republičkom nivou.

Polazeći od odredbi člana 18 Zakona, Ministarstvo održivog razvoja i turizma je pripremilo godišnji izvještaj o sprovođenju Državnog plana upravljanja otpadom za 2010. godinu, čiji je cilj da se sagleda u kojoj su mjeri realizovane aktivnosti predviđene planom.

2.0. RJEŠENJA IZ PLANA UPRAVLJANJA OTPADOM

Uvažavajući rješenja iz Strateškog master plana upravljanja otpadom na republičkom nivou, Državni plan upravljanja otpadom se zasniva na:

- odgovarajućoj zakonodavnoj strukturi;
- odgovarajućoj institucionalnoj strukturi;
- formiranju međuopštinskih preduzeća za upravljanje otpadom;
- izgradnji međuopštinskih centara za upravljanje otpadom;
- sistemu sakupljanja i transporta otpada.

3.0. AKCIONI PLANOVI

Polazeći od osnovnih postavki, Državni plan je definisao aktivnosti koje treba realizovati u petogodišnjem periodu i subjekte odgovorne za njihovu realizaciju. Sredstva potrebna za realizaciju osnovnih aktivnosti Plana obračunata su na iznos od oko 90 miliona €, a planirano je da se finansiraju iz kredita međunarodnih finansijskih institucija, sredstava jedinica lokalne samouprave, budžeta Crne Gore i drugih izvora. Aktivnosti su grupisane u tri cjeline: zakonodavne mjere, institucionalne i organizacione mjere i tehničke / operativne mjere.

4.0. REALIZACIJA PLANA

4.1. Zakonodavne mjere

Tokom 2010. godine na osnovu Zakona o upravljanju otpadom („Službeni list Crne Gore“, broj 73/08 od 02.12.2008.godine), donešena su sljedeća podzakonska akta:

1. Uredba o načinu i postupku prijave stavljanja ambalaže i upakovanih proizvoda na tržište, osnivanja sistema preuzimanja, sakupljanja i obrade otpadne ambalaže i rada tog sistema („Sl. list CG“, br. 09/10),
2. Uredba o načinu i postupku prijave stavljanja električnih i elektronskih proizvoda na tržište, osnivanja sistema preuzimanja, sakupljanja i obrade otpada od električnih i elektronskih proizvoda i rada tog sistema („Sl. list CG“, br. 09/10),
3. Uredba o načinu i postupku prijave stavljanja guma na tržište, osnivanja sistema preuzimanja, sakupljanja i obrade otpadnih guma i rada tog sistema („Sl. list CG“, br. 09/10),
4. Uredba o načinu i postupku prijave stavljanja vozila na tržište, osnivanja sistema preuzimanja, sakupljanja i obrade otpadnih vozila i rada tog sistema („Sl. list CG“, br. 09/10),
5. Uredba o načinu i postupku prijave stavljanja baterija i akumulatora na tržište, osnivanja sistema preuzimanja, sakupljanja i obrade istrošenih baterija i akumulatora i rada tog sistema („Sl. list CG“, br. 15/10),
6. Pravilnik o postupanju sa otpadnim uljima („Sl. list CG“, br. 21/10).
7. Pravilnik o bližem sadržaju dokumentacije za izdavanje dozvole za uvoz, izvoz i tranzit otpada, kao i listi klasifikaciji otpada („Sl. list CG“, br. 71/10)
8. Pravilnik o sadržaju, obliku i načinu vođenja registra izdatih dozvola za prekogranično kretanje otpada („Sl. list CG“, br. 71/10)
9. Pravilnik o obliku, sadržaju i načinu popunjavanja formulara o transportu otpada i evidencije o otpadu, godišnjem izvještaju o otpadu, sadržini i načinu vođenja registra podataka i sadržaju i formi zbirnog izvještaja („Sl. list CG“, br. 46/10)
10. Pravilnik o postupanju sa građevinskim otpadom, načinu i postupku prerade građevinskog otpada, uslovima i načinu odlaganja cement azbestnog građevinskog otpada („Sl. list CG“, br. 60/10)
11. Pravilnik o bližem sadržaju detaljnog opisa radnog procesa i uslovima koje u pogledu opreme i kadra ispunjava postrojenje za preradu i odstranjivanje otpada („Sl. list CG“, br. 75/10)

4.2. Institucionalne i organizacione mjere

Agencija za zaštitu životne sredine koja je počela sa radom krajem 2008. godine, uz koordinaciju nadležnog ministarstva i sinhronizovano funkcionisanje svih subjekata u oblasti zaštite životne sredine, u 2010. godini ostvarila je značajne rezultate u upravljanju otpadom.

Na osnovu člana 4 Uredbe o kriterijumima, visini i načinu plaćanja posebne naknade za upravljanje otpadom („Sl. list CG“, br. 11/09) i člana 8 Uredbe o izmjenama i dopunama uredbe o kriterijumima, visini i načinu plaćanja posebne naknade za upravljanje otpadom („Sl. list CG“, br. 46/09), Ekološka inspekcija je izvršila 575 inspeksijska nadzora, donijela 461 rješenje sa 520 mjerom izvršenja.

Uporedo sa redovnim aktivnostima Agencija aktivno učestvuje u realizaciji Projekta: „Integralno upravljanje ekosistemom Skadarskog jezera“, u okviru kojeg će biti namijenjena određena sredstva kategorizaciji otpada sa odlagališta KAP-a. Projekat sanacije i revitalizacije crnih ekoloških tačkaka u Crnoj Gori se realizuje u saradnji sa Svjetskom bankom (pod nazivom „Upravljanje industrijskim otpadom i čišćenje“) i obuhvata moguću sanaciju prepoznatih ekoloških crnih tačkaka: KAP (bazen crvenog mulja i odlagalište industrijskog otpada), Željezara Nikšić (odlagalište industrijskog otpada), Jadransko brodogradilište Bijela (odlagalište industrijskog otpada- grit), TE Pljevlja (odlagalište pepela i šljake „Maljevac“) i Gradac Pljevlja („Šuplja stijena“).

Nacionalna jedinica za implementaciju projekata iz oblasti zaštite životne sredine – „Procon“ d.o.o. u 2010. godini je nastavila intenzivne aktivnosti na jačanju sopstvenih kapaciteta za pružanje stručne podrške za poštovanje procedura međunarodnih organizacija i finansijskih institucija u realizaciji projekata za sanaciju postojećih i izgradnju novih kapaciteta u oblasti komunalnih djelatnosti. U saradnji sa ministarstvom nadležnim za poslove zaštite životne sredine, Procon je u izvještajnom periodu pretežno sproveo aktivnosti koje se odnose na oblasti upravljanja otpadom i otpadnim vodama i to dominantno na pripremi realizacije projekata za izgradnju prve faze regionalnih sanitarnih deponija i izgradnji postrojenja za tretman otpadnih voda u Nikšiću. Ministarstvo nadležno za poslove zaštite životne sredine i "PROCON" su organizovali "Drugi donatorski koordinacioni sastanak" koji je realizovan u martu 2010. godine. Tema sastanka bila je koordinacija stručne i finansijske podrške međunarodnih finansijskih i donatorskih institucija.

Međuopštinska preduzeća za upravljanje otpadom - Pored Podgorice, koja je izgradila sanitarnu deponiju (koju, pod istim uslovima koje ima JP „Čistoća“ iz Podgorice mogu koristiti javna komunalna preduzeća iz Danilovgrada i Cetinja) i osnovala vlastito preduzeće „Deponija“ d.o.o. za upravljanje istom, obavezu formiranja zajedničkih preduzeća za upravljanje regionalnim sanitarnim deponijama, ispoštovala su opštine:

- Bar i Ulcinj, koje su 4. novembra 2008. godine, osnovale preduzeće „Možura“ doo i
- Nikšić, Plužine i Šavnik, koje su 5. marta 2009. godine, osnovale preduzeće „Budoš“ doo.

Ovome treba dodati da su preduzeću „Lovanja“ d.o.o., koje je bilo osnovano za upravljanje deponijom izgrađenom za potrebe odlaganja otpada prikupljenog sa područja opština Budva, Kotor i Tivat (saglasno Odluci Vlade Crne Gore o utvrđivanju javnog interesa za vršenje komunalne djelatnosti izgradnje, održavanja i korišćenja regionalne sanitarne deponije za opštine Budva, Kotor i Tivat, od 27. decembra 2007. godine) povjereni poslovi vezani za izgradnju i, nakon toga, održavanja i upravljanja novom zajedničkom deponijom za ove tri opštine.

4.3. Tehničke / operativne mjere

Izrada dokumentacije za izgradnju deponija - Početku izgradnje deponija prethodi obavezna izrada studija izvodljivosti, elaborata procjene uticaja na životnu sredinu i glavnog projekta, kao i donošenje odgovarajućih prostorno-planskih dokumenta i rješavanje imovinsko pravnih pitanja. Ova dokumenta su nepohodna u procesu pripreme zahtjeva za odobravanje kreditnih sredstava od strane međunarodnih finansijskih institucija, kao i instrumenta za finansijsku podršku koju Evropska unija obezbjeđuje zemljama, potencijalnim i kandidatima za ulazak u EU.

Iako je Državnim planom izrada ove dokumentacije prepoznata kao obaveza jedinica lokalne samouprave, polazeći od njihovih ograničenih finansijskih i kadrovskih potencijala, ministarstvo nadležno za poslove zaštite životne sredine je obezbijedilo sredstva za izradu dokumentacije za sve planirane regionalne deponije u Crnoj Gori (osim deponije u Podgorici). Uz ranije urađene i revidovane studije izvodljivosti za deponije u Bijelom Polju, Beranama, Pljevljima, Nikšiću, Baru i Kotoru i elaborate procjene uticaja na životnu sredinu za deponije Bijelom Polju, Beranama, Nikšiću, Baru i Kotoru, početkom 2010. godine počela je izrada glavnih projekata za sve deponije, osim za deponiju u Baru i Pljevljima. Za deponiju u Baru, koja će se graditi po sistemu "projektuj i izgradi", izabran je projektant i izvođač radova „Integral inženjering“ iz Banja Luke. Opština Pljevlja je odustala od prvobitne lokacije deponije, za koju je rađen dio tehničke dokumentacije i ušla u postupak određivanja nove lokacije. Urađena je studija

izbora lokacije i Opština Pljevlja je u okviru PUP-a detaljno razradila lokaciju „Repetitor“. Takođe, uz finansijsku podršku Vlade Crne Gore, tokom 2010. godine urađena je i revidovana Studija izvodljivosti i Nacrt lokalne studije lokacije “Duboki do“ za sanitarnu deponiju u Herceg Novom. Projekat regionalne sanitarne deponije u Bijelom Polju na lokaciji „Čelinska kosa“ se privodi kraju. Ostaje da se riješe imovinsko-pravni odnosi, kao uslovi za reviziju već urađenog Glavnog projekta.

Obezbjedenje potrebnih dozvola, saglasnosti i odluka za izgradnju deponija – Pored obezbeđenja da donesu odgovarajuća prostorno-planska dokumenta za lokacije na kojima će se graditi deponije, jedinice lokalne samouprave treba da donesu i odluke o zajedničkom organizovanju poslova u dijelu odlaganja otpada i pribave potrebne saglasnosti.

Za sada opština Nikšić, Bijelo Polje, Bar i Berane imaju usvojena lokalna planska dokumenta. U toku su aktivnosti na izradi odgovarajućih prostorno-planskih dokumenata u opštinama Pljevlja i Kotor. Odluke o zajedničkom organizovanju poslova do sada su donijele skupštine opština Bar i Ulcinj; Berane, Andrijevića, Plav i Rožaje; Bijelo Polje, Mojkovac i Kolašin; Pljevlja i Žabljak i Nikšić, Plužine i Šavnik.

Zbog neslaganja Opštine Kotor da se na njenoj teritoriji gradi regionalna deponija za opštine Kotor, Budva i Tivat, Vlada Crne Gore je utvrdila javni interes i preuzela obavezu za izgradnju ove deponije, a koordinaciju poslova izgradnje i upravljanja budućom deponijom preduzeće “Lovanja” d.o.o., u čijoj vlasničkoj strukturi trenutno, pored Vlade Crne Gore, participiraju i opštine Kotor i Budva.

Takođe, obaveza jedinica lokalne samouprave, na čijim teritorijama je predviđena izgradnja regionalnih deponija, je da riješe imovinsko – pravna pitanja. U vezi ovih pitanja u toku su aktivnosti na rješavanju imovinsko pravnih odnosa u opštini Nikšić, kao i za oko 5% ukupne površine potrebne za izgradnju regionalnog centra za tretman otpada u Kotoru. Takođe, ukoliko dođe do izgradnje deponije, u Bijelom Polju biće potrebno riješiti ova pitanja.

Izgradnja regionalnih sanitarnih deponija – Polazeći od obaveza iz Zakona o upravljanju otpadom, Državni plan je predvidio da izgradnja I faza regionalnih sanitarnih deponija otpočne već u 2008. godini i da se gradnja nastavi narednih godina.

U Glavnom gradu Podgorici je, od avgusta 2006. godine, u funkciji sanitarna deponija “Livade” na kojoj se, pored otpada sakupljenog na teritoriji Podgorice, odlaže otpad sakupljen na području opštine Danilovgrad, uz mogućnost odlaganja otpada sakupljenog sa teritorije Prijestonice Cetinje. U periodu od 2008. godine, na deponiju u Podgorici otpad su odlagale i opštine Budva, Tivat, Kotor i Bar, čime su, prema projekcijama iz Državnog plana, obuhvaćene opštine koje proizvode više od 50% ukupno proizvedenog otpada u Crnoj Gori. Ovakvo rješenje, međutim, nije duže održivo iz više razloga: kapaciteti deponije u Podgorici nisu projektovani i za prihvatanje otpada iz opština Crnogorskog primorja; troškovi transporta otpada su visoki pa se, u vezi sa tim, nameće pitanje ekonomske opravdanosti takvog načina upravljanja otpadom; povećava se rizik od negativnog uticaja otpada na životnu sredinu i dr.

Prema inoviranoj dinamici, početak izgradnje sanitarnih deponija je planiran u drugoj polovini 2011. godine, izuzev za Pljevlja i Bijelo Polje u prvoj polovini 2012. godine. Izgradnja deponije u Bijelom Polju trenutno nije u prvom planu, već će se rješenje pitanja odlaganja otpada za opštine Bijelo Polje, Kolašin i Mojkovac tražiti u skladu sa uslovima koje je dala Evropska investiciona banka za odobravanje kredita za izgradnju deponije u Beranama.

Izgradnja reciklažnih centara – Principi integrisanog procesa upravljanja otpadom, imaju za cilj smanjenje količina otpada koji se odlaže na deponijama. Stoga regionalni koncept upravljanja otpadom podrazumijeva da se u okviru svakog regiona, najčešće u

krugu deponije, izgradi reciklažni, odnosno centar za selektiranje i pripremu za transport otpada koji će, zajedno sa deponijom, činiti centar za tretman otpada jednog međuopštinskog područja. Državnim planom usvojeni koncept izgradnje reciklažnih centara preporučuje pažljivo planiranje, koje podrazumijeva postepenu gradnju i proširenje kapaciteta za pojedine vrste obrade otpada, zavisno od potreba i mogućnosti opština. Do kraja planskog perioda predviđeno je obezbjedjenje osnovnih sadržaja reciklažnih stanica (centara), koji će omogućiti barem mehaničku obradu otpada.

Imajući u vidu prioritete iz Državnog plana i preporuke da se reciklažni centri grade nakon izgradnje deponija, u prethodnom periodu nije se radilo na stvaranju prostornih pretpostavki za smještaj i korišćenje ovih centara u punom kapacitetu, odnosno nije bilo uslova za njihovu izgradnju. Napominjemo da je u okviru projekta MESTAP (Montenegro Environmentally Sensitive Tourist Areas Project), koji se realizuje uz pomoć kredita Svjetske banke, ranije već nabavljena i instalirana oprema za selektiranje, odnosno reciklažu za sanitarnu deponiju "Lovanja".

U opštini Herceg Novi još je 2006. godine instalirana reciklažna stanica sa presama za papir, karton i PET ambalažu, mlinom za mljevenje plastike i drobilicom za staklo. Od jula 2009. godine u Herceg Novom u funkciji je reciklažno dvorište u kome se prikupljaju: papir i karton, staklo, PET, tvrda plastika, kablovi i metali, odjeća i obuća, gume, bijela tehnika, elektronski otpad, otpadni namještaj i otpadno drvo, otpadna jestiva ulja, otpadna motorna ulja i akumulatori i baterije. Na istoj lokaciji se predviđa izgradnja reciklažnog centra. Za realizaciju ovog projekta u većoj mjeri su obezbijedena sredstva preko programa slovenačke vlade, i to dijelom kroz donaciju, a dijelom kroz kreditna sredstva.

Glavni grad Podgorica je u septembru 2010. godine pustio u rad centar za reciklažu, kapaciteta 90.000 t/godišnje neselektiranog komunalnog otpada, sa linijom za tretman otpadnih vozila.

Selektivno sakupljanje otpada – Iskustva drugih zemalja jasno ukazuju da je izdvajanje na mjestu nastanka i selektivno sakupljanje otpada, odnosno izdvajanje reciklabilnog materijala iz komunalnog otpada, u velikoj prednosti u odnosu na izdvajanje reciklabilnih komponenti iz ukupne mase otpada. Takozvana „primarna reciklaža“ se temelji na odvojenom sakupljanju iskoristljivih frakcija otpada i to na mjestu njegovog nastanka. Na taj način se formiraju odvojeni tokovi različitih vrsta materijala koji se mogu koristiti i opasnih komponenti otpada. Odvojeni tokovi pojedinih vrsta otpada (npr. otpadnih guma, ljekova, ulja, elektro otpada, građevinskog otpada, akumulatora, zelenog otpada i lako biorazgradivog otpada, papira, starih automobila, stakla, metalne i plastične ambalaže i dr.) garantuju kvalitetnu reciklažu.

Polazeći od navedenog, ministarstvo nadležno za poslove zaštite životne sredine je iniciralo pilot projekat „Selektivno sakupljanje otpada“ za koji je obezbijedilo 600 kontejnera za papir, staklo, PET ambalažu i Al limenke za sve gradove u Crnoj Gori. U 2010. godini, izuzev opština Podgorica, Herceg Novi, Kotor i Bar, ostale jedinice lokalne samouprave postigle su zanemarljive rezultate. Tokom 2011. godine planirano je da jedinice lokalne samouprave pripreme planove selektivnog sakupljanja otpada u okviru urbanih cjelina, (odrediti lokacije, broj kontejnera, nabavka kontejnera, njihovo postavljanje i početak selektivnog prikupljanja i transporta selektiranog otpada), na način da se do kraja 2011. godine obuhvate sva područja ovim aktivnostima. Krajem 2010. godine Ministarstvo nadležno za poslove zaštite životne sredine sprovelo je tendersku proceduru za nabavku 550 kontejnera za potrebe javnih komunalnih preduzeća u Crnoj Gori, koji su početkom 2011. godine distribuirani svim jedinicama lokalne samouprave.

5.0. ULAGANJA U REALIZACIJU PLANA

Sredstva potrebna za realizaciju osnovnih aktivnosti Državnog plana procijenjena su na iznos od oko 90 miliona €, a obezbijevaće se iz kredita međunarodnih finansijskih institucija, sredstava jedinica lokalne samouprave, budžeta Crne Gore i drugih izvora. Vlada Crne Gore je finansirala izradu potrebne dokumentacije (studija izvodljivosti, elaborata procjene uticaja na životnu sredinu i glavnih projekata) za izgradnju šest regionalnih sanitarnih deponija, na osnovu koje je utvrđena vrijednost potrebnih sredstava (za I faze projekata) u iznosu od oko 50 miliona €.

Iz kredita Evropske investicione banke (EIB) obezbijeđeno je 27 miliona € za ove projekte, a u okviru projekta MESTAP, Svjetska banka će finansirati izgradnju deponije u Baru, za koju je obezbijeđeno 8 miliona €. Za ostale deponije, izuzev u Pljevljima, pri kraju je izrada glavnih projekata, tako da se početak izgradnje deponija planira u drugoj polovini 2011. i prvoj polovini 2012. godine. Iz kredita Evropske investicione banke planirano je finansiranje izgradnje deponije u Beranama na način da deponiju za odlaganje otpada koriste pored opština Berane, Rožaje, Andrijevića i Plav i opštine Bijelo Polje, Mojkovac i Kolašin (na osnovu komercijalnih ugovora zaključenih sa upravljačima Centra za tretman otpada u Beranama o korišćenju njegovih usluga). Prema nacrtu glavnog projekta ukupna vrijednost projekta izgradnje regionalnog centra za tretman otpada u Kotoru je 13,9 miliona €. Pretpostavljeni izvori finansiranja su iz sredstava obezbijeđenih kroz finansijski sporazum sa EIB-om u iznosu od 7,2 miliona € za realizaciju I faze. Prema nacrtu glavnog projekta ukupna vrijednost projekta izgradnje regionalnog centra za tretman otpada u Nikšiću je 16,6 miliona €. Pretpostavljeni izvori finansiranja su iz kredita EIB-a u iznosu od 9.200.000 € za realizaciju I faze.

U okviru IPA 2009 programa obezbijeđeno je 4,0 miliona € za nabavku vozila i opreme za bolju tehničku opremljenost javnih komunalnih preduzeća u Crnoj Gori.

U realizaciju projekata iz oblasti upravljanja otpadom, jedinice lokalne samouprave su tokom 2010. godine uložile oko 8,0 miliona €, od čega se najveći dio odnosi na ulaganja Glavnog grada u izgradnju reciklažnog centra i linije za tretman otpadnih vozila (oko 6,5 miliona €). Ostala ulaganja odnose se na nabavku vozila, posuda, kao i druge opreme za sakupljanje otpada. Kao što je već navedeno, Ministarstvo održivog razvoja i turizma je, u okviru nastavka aktivnosti na realizaciji projekta „Selektivno sakupljanje otpada“, obezbijedilo 160.000 € za nabavku specijalnih kontejnera koji su podijeljeni svim opštinama.

Kroz tehničku podršku WBIF fonda 2010 (Investicioni okvir Zapadnog Balkana), planirana je izrada dokumentacije za sanaciju odlagališta „Cafe“ u Baru i sanaciju odlagališta „Vrtijeljka“ na Cetinju, na osnovu koje će se ovi projekti realizovati iz kredita EIB.

U cilju pripreme novog državnog plana upravljanja otpadom, za period 2013 - 2017. godine, koji treba da se donese krajem 2012., odnosno početkom 2013. godine, Ministarstvo održivog razvoja i turizma je obezbijedilo finansijsku podršku u okviru IPA 2009 programa. Predviđeno je da se iz ovih sredstava pruži i podrška opštinama u izradi lokalnih planova upravljanja otpadom i njihovoj implementaciji.

6.0. KONSTATACIJE

Plan upravljanja otpadom u Crnoj Gori za period 2008 – 2012. godine, predstavlja dobar okvir i usmjerenje za realizaciju aktivnosti na unapređenju stanja u oblasti upravljanja otpadom, na ekonomski racionalan i sveobuhvatan način, u srednjoročnom periodu.

U zakonodavnom dijelu, urađen je napredak u smislu da je na osnovu Zakona o upravljanju otpadom u 2010. godini donešeno 11 (jedanaest) podzakonskih akta.

Iako je, uspostavljanjem sistema za regionalni način upravljanja poslovima odlaganja otpada, stvoren okvir za ekonomski racionalnije i efikasnije organizovanje i obavljanje ovih poslova, lokalne samouprave se nisu dovoljno angažovale na formiranju međuopštinskih preduzeća za upravljanje zajedničkim deponijama. Uz ranije formirano preduzeće „Lovanja“ d.o.o., samo su opštine Bar i Ulcinj, odnosno Nikšić, Plužine i Šavnik ispunile ovu obavezu formiranjem preduzeća „Možura“ DOO, odnosno „Budoš“ DOO.

Generalno gledano, kapaciteti jedinica lokalne samouprave i javnih preduzeća kojima su povjereni poslovi upravljanja otpadom predstavljaju limitirajući faktor za uspješnu implementaciju Državnog plana. Potrebno je, međutim, istaći da su vidljivi napori i pozitivni pomaci koje su ostvarile pojedine jedinice lokalne samouprave na unapređenju stanja u ovoj oblasti. To se, prije svega, odnosi na Glavni grad Podgoricu koji je, za svoje, i potrebe opština Danilovgrad i Cetinje, izgradio sanitarnu deponiju, na koju su i u toku 2010. godine otpad odlagale i opštine Budva, Kotor, Tivat i Bar. Na ovaj način je potvrđena održivost i izvodljivost koncepta upravljanja komunalnim otpadom koji je utvrđen dokumentima: Politika upravljanja otpadom, Strateški master plan za upravljanje otpadom i Državni plan upravljanja otpadom. Pozitivan primjer je i opština Herceg Novi, koja je počela sa selektivnim sakupljanjem otpada prije realizacije pilot projekta koji je iniciralo ministarstvo nadležno za poslove zaštite životne sredine. Međutim, obim selektivnog sakupljanja otpada još uvijek nije na zadovoljavajućem nivou, tako da je u narednom periodu neophodno posvetiti posebnu pažnju realizaciji ove zakonske obaveze.

Iako je bilo planirano da se s izgradnjom deponija otpočne u 2010. godini, zbog ograničenih finansijskih i kadrovskih potencijala opština, kasnilo se s izradom potrebne projektne dokumentacije, pa je ministarstvo nadležno za poslove zaštite životne sredine preuzelo obavezu da pomogne u obezbjeđenju sredstava i koordinira aktivnosti na izradi iste. Nivo pripremljenosti projektne i prostorno planske dokumentacije je takav da se sa izgradnjom regionalnih sanitarnih deponija u Baru, Nikšiću i Beranama, a vjerovatno i Kotoru, može otpočeti u drugoj polovini 2011. godine. U narednom periodu predviđena je i sanacija postojećih nesanitarnih odlagališta i radi se na obezbjeđenju sredstava i izradi projektne dokumentacije za realizaciju ove aktivnosti.

Vlada Crne Gore usvojila je koncesioni akt kojim se stvaraju pretpostavke za pripremu tenderske dokumentacije i izbor Obradivača istrošenih baterija i akumulatora, otpadnih guma, otpadnih vozila, otpada od elektronskih i električnih proizvoda i otpadne ambalaže. Na taj način očekujemo da će se pitanja tretmana navedenih posebnih vrsta otpada riješiti u skladu sa zakonom, odnosno u skladu sa direktivama EU.

U Crnoj Gori postoje velike količine otpada koji ima karakteristike opasnog otpada, koji je jednim dijelom na adekvatan način privremeno odložen. U okviru projekta „Upravljanje industrijskim otpadom i čišćenje“ koji se realizuje sa Svjetskom bankom u izradi je Studija izvodljivosti za utvrđivanje lokacije centra za upravljanje opasnim otpadom.

Projekat obuhvata moguću sanaciju prepoznatih ekoloških crnih tačaka: KAP (bazen crvenog mulja i odlagalište industrijskog otpada), Željezara Nikšić (odlagalište industrijskog otpada), Jadransko brodogradilište Bijela (odlagalište industrijskog otpada-grit), TE Pljevlja (odlagalište pepela i šljake „Maljevac“) i Gradac Pljevlja („Šuplja stijena“).

U dijelu pitanja koja se odnose na medicinski otpad, važno je istaći da je Ministarstvo zdravlja pripremio Nacionalnu strategiju o upravljanju medicinskim otpadom i odabrao partnera za upravljanje medicinskim otpadom. Na ovaj način stvorene su neophodne institucionalne pretpostavke za rješavanje ovog pitanja u skladu sa zakonom.

U Crnoj Gori još uvijek nije uspostavljen sistem upravljanja veterinarskim otpadom, kojim se obezbjeđuje adekvatna zaštita životne sredine. U narednom periodu (2011. godina) planirana je izrada podzakonskog akta, kojim će se propisati uslovi, način i postupak obrade veterinarskog otpada kao i uslovi za implementaciju.

7.0. PREDLOG MJERA

1. U cilju uspostavljanja potpunog zakonodavnog okvira u oblasti upravljanja otpadom na način koji je usaglašen sa direktivama EU i standardima koji važe u razvijenim zemljama, neophodno je izvršiti izmjene i dopune Zakona o upravljanju otpadom. Takođe, neophodno je da se do kraja 2011. godine donesu preostala podzakonska akta čija izrada je utvrđena Zakonom o upravljanju otpadom u toku 2011. godine.
2. Kroz izmjene i dopune Zakona o upravljanju otpadom predvidjeti kaznene mjere za nepoštovanje zakonske obaveze organizovanja selektivnog sakupljanja otpada.
3. Neophodno je, u dijelu uklanjanja i sanacije odlagališta, pripremiti odgovarajuće planove za odlagališta čija procijenjena zapremina iznosi od 100 do 1000 m³; za odlagališta, čija je zapremina veća od 1000 m³, neophodno je uraditi projekte i obezbijediti sredstva za uklanjanje.
4. Polazeći od Zakonom utvrđene obaveze da su jedinice lokalne samouprave dužne da organizuju selektivni način sakupljanja otpada, potrebno je pripremiti planove selektivnog sakupljanja otpada u okviru urbanih cjelina, (odrediti lokacije, broj kontejnera, nabavka kontejnera, njihovo postavljanje i početak selektivnog sakupljanja i transporta selektiranog otpada), na način da se obuhvate sva područja ovim aktivnostima.
5. U cilju stvaranja uslova za formiranje širokog okvira unutar kojeg će se uspostavljati odnosi u oblasti upravljanja otpadom, potrebno je početi s aktivnostima na uspostavljanju sistema za upravljanje posebnim vrstama otpada.
6. Od izuzetne je važnosti stvaranje pretpostavki za postupno rješavanje konačnog tretmana opasnog otpada nastalog u industrijskim postrojenjima.
7. Neophodno je nastaviti sa aktivnostima na jačanju institucionalnih kapaciteta, koji predstavljaju uslov za efikasnu realizaciju Državnog plana. To se, prije svega, odnosi na formiranje međuopštinskih preduzeća za upravljanje zajedničkim deponijama, kadrovsko jačanje organizacione strukture za obavljanje poslova

inspekcijskog nadzora na lokalnom nivou i u okviru Agencije za zaštitu životne sredine.

8. Potrebno je da se jedinice lokalne samouprave, koje to do sada nijesu uradile, dodatno angažuju i urade sopstvene planove upravljanja otpadom, kojim bi planirane aktivnosti uskladile sa Državnim planom i definisale izvore finansiranja i dinamiku realizacije.
9. U cilju promjene dosadašnjeg odnosa, kako proizvođača otpada (uključujući i građane), tako i pravnih lica koja obavljaju poslove upravljanja otpadom, potrebno je osmisliti i organizovati medijske kampanje koje će omogućiti prepoznavanje sopstvenih obaveza i odgovornosti za unapređenje stanja u ovoj oblasti.

PREDLOG ZAKLJUČAKA

1. Vlada Crne Gore je na sjednici održanoj _____ 2011. godine, razmotrila i usvojila Izvještaj o sprovođenju Državnog plana upravljanja otpadom u 2010. godini.
2. Zadužuje se Ministarstvo održivog razvoja i turizma da u II kvartalu 2011. godine uputi Vladi na usvajanje Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o upravljanju otpadom.
3. Zadužuju se Ministarstvo održivog razvoja i turizma, Ministarstvo zdravlja i Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja da, do kraja 2011. godine, pripreme podzakonska akta čija obaveza izrade je utvrđena Zakonom o upravljanju otpadom.
4. Zadužuje se Ministarstvo održivog razvoja i turizma da kod jedinica lokalne samouprave, koje to još nijesu uradile, inicira aktivnosti na donošenju lokalnih planova upravljanja otpadom i planova za nabavku opreme i organizovanje selektivnog sakupljanja otpada na način da se do kraja 2011. godine stvore potrebne pretpostavke za selektivno sakupljanje otpada na područjima jedinica lokalnih samouprava sa kojih lokalna preduzeća organizovano sakupljaju komunalni otpad.
5. Zadužuje se Ministarstvo održivog razvoja i turizma da, u skladu sa zakonom pripremi i objavi tender za izbor partnera sa kojim će se zaključiti koncesioni ugovor o obavljanju poslova zbrinjavanja posebnih vrsta otpada (elektronski i električni otpad, otpadna vozila, otpadne gume, istrošene baterije i akumulatori i otpadna ambalaža).
6. Zadužuje se Ministarstvo održivog razvoja i turizma da, u saradnji sa Nacionalnom jedinicom za implementaciju projekata »Procon« d.o.o. i jedinicama lokalne samouprave, ubrza aktivnosti na izgradnji regionalnih sanitarnih deponija.